

این متن از سایت دانشنامه حوزوی "ویکی فقه" اخذ شده است.
برای آشنایی و استفاده بیشتر به نشانی www.wikifeqh.ir مراجعه فرمایید.

امام مهدی علیه‌السلام

برای دیگر کاربردها، [المهدی \(ابهام‌زدایی\)](#) را ببینید.

امام مهدی علیه‌السلام

[مسجد مقدس جمکران](#)

نام	هم‌نام پیامبر
ولادت	۱۵ شعبان ۲۵۵ ق یا ۲۵۶ ق.
زنگاه	سامرا
پدر	امام حسن عسکری
مادر	نرجس خاتون
لقب	مهدی، بقیة الله ، قائم ، صاحب الزمان
کنیه	ابوالقاسم ، ابصالح
نقش	امام دوازدهم شیعیان
مدت امامت	ادامه دارد

[امامان شیعه](#)

[امام علی](#)، [امام حسن مجتبی](#)، [امام حسین](#)، [امام سجاد](#)، [امام محمدباقر](#)، [امام جعفر صادق](#)، [امام موسی کاظم](#)، [امام رضا](#)، [امام جواد](#)، [امام هادی](#)، [امام حسن عسکری](#)، [امام مهدی](#)

امام مهدی (علیه‌السلام) (متولد ۱۵ [شعبان](#) ۲۵۵ یا ۲۵۶ ه‍.ق)، فرزند [امام حسن عسکری \(علیه‌السلام\)](#) و دوازدهمین و آخرین امام [شیعیان](#) است. نام و کنیه‌اش [هم‌نام پیامبر خدا \(صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم\)](#) و مشهورترین لقب آن حضرت، [مهدی](#) می‌باشد.

آن حضرت بعد از شهادت پدرشان، به دلایلی دارای دو غیبت صغری و کبری می‌باشد. [غیبت صغری](#) ۶۹ سال به طول انجامید و در این مدت به واسطه [نواب اربعه](#) با مردم در ارتباط بودند و [غیبت کبری](#) از سال ۳۲۹ قمری شروع شده و تا امروز ادامه دارد. طبق احادیث وارده از آن حضرت، در زمان غیبت کبری مردم باید در مسائل خود به فقهای عصر خویش رجوع کنند.

در روایت معتبر [شیعه](#) برای ظهور ایشان در [آخر الزمان](#)، نشانه‌ها و [علامت حتمی](#) و [علامت غیر حتمی](#) و شرایط خاص ذکر شده است.

فهرست مندرجات

- ۱ - نام و کنیه
- ۲ - القاب
  - ۲.۱ - مهدی
    - ۲.۱.۱ - حدیث امام صادق
    - ۲.۱.۲ - حدیث امام باقر
    - ۲.۱.۳ - حدیثی دیگر
    - ۲.۱.۴ - روایتی از شیخ صدوق
  - ۳ - مشخصات امام زمان
  - ۴ - حکم زیارت امام زمان
  - ۵ - حکم دعاء انتظار فرج
  - ۶ - حکم قیام هنگام شنیدن لقب قائم
  - ۷ - رفتار و سیرت حضرت مهدی
    - ۷.۱ - سیرت دینی
    - ۷.۲ - سیرت خلقی
    - ۷.۳ - سیرت عملی
    - ۷.۴ - سیرت انقلابی
    - ۷.۵ - سیرت سیاسی
    - ۷.۶ - سیرت تربیتی
    - ۷.۷ - سیرت اجتماعی
    - ۷.۸ - سیرت مالی
    - ۷.۹ - سیرت اصلاحی
    - ۷.۱۰ - سیرت قضایی
- ۸ - خصوصیات یاران
  - ۸.۱ - خصایص روحی
  - ۸.۲ - ویژگی‌های جسمانی
  - ۸.۳ - تعداد یاران
- ۹ - خصوصیت جامعه موعود
  - ۹.۱ - سادگی سستی کارگزاران حکومت
  - ۹.۲ - قاطعیت با کارگزاران
  - ۹.۳ - تأمین رفاه اقتصادی مردم
  - ۹.۴ - گسترش عدالت و مساوات
- ۱۰ - عناوین مرتبط
- ۱۱ - پانویس
- ۱۲ - منبع

نام و کنیه

نام مبارک امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) همان پیامبر اکرم و کنیه ایشان هم‌کنیه پیامبر (ابو القاسم) و ملقب به مهدی آل محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) می‌باشد. ولی از خطب قرار دادن ایشان با نام اصلی تا قبل از ظهور مبارکشان نهی شده است.

القاب

وجود مقس ایشان دارای القاب فراوان می‌باشد که **اباصالح**، **قائم آل محمد**، مهدی آل محمد، حجة الله، ولی الله، **بقیة الله**، امام منتظر، **صاحب الزمان** و امام زمان از مشهورترین آنهاست. مهدی، لقب مشهور امام زمان (علیه‌السلام) است.

← مهدی

یکی از مشهورترین القاب قائم آل محمد، مهدی است. مهدی اسم مفعول و به معنای رهیافته است. مهدویت نیز از همین ریشه است. مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) مشهورترین نام آن حضرت نزد شیعه و **سنی** است. البته گاهی نیز در معنای فاعلی، به معنای هدایت‌کننده به کار می‌رود.

← حدیث امام صادق

محمد بن عجلان از **امام صادق (علیه‌السلام)** نقل کرده است: ... و قائم را از آن‌رو مهدی گفته‌اند که مردم را به آیینی که از دست داده‌اند، هدایت می‌کند....

[۱] **شیخ مفید**، **محمد بن محمد**، **الارشاد**، ج ۲، ص ۳۸۳، ح ۲.

اما آنچه بیشتر در روایت آمده، همان معنای نخست است.

← حدیث امام باقر

امام باقر (علیه السلام) در این باره فرمود:

[۱] این بابویه، محمد بن علی (شیخ صدوق)، علل الشرایع، ج ۱، ص ۱۶۱، ح ۳.

«فإنما سقى المهدي لآلته يهدى لأمر خفي يستخرج التوراة و سائر كتب الله من غار بأطلكية؛ به درستی که مهدی نامیده شد به سبب این که به امر مخفی هدایت می شود. او تورات و سایر کتب های الهی را از غاری در انطکیه بیرون خواهد آورد».

[۲] نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغيبة، ص ۲۳۷، ح ۲۶.

← ← حدیثی دیگر

امام جعفر صادق (علیه السلام) نیز هنگامی که پرسیدند: چرا مهدی، مهدی نامیده شده است؟ فرمود: «لأنه يهدى الى كل امر خفي؛ به دلیل این که به تمام امور پنهان هدایت می شود».

[۳] شیخ طوسی، محمد بن حسن، الغيبة، ص ۴۷۱.

[۴] نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغيبة، ص ۲۳۷، ح ۲۶.

← ← روایتی از شیخ صدوق

«منا اثنا عشر مهدياً أولهم أمير المؤمنين علي بن أبي طالب و آخرهم التاسع من ولدي». لقب مهدی به آخرین امام اختصاص ندارد و بقیه امامان (علیهم السلام) نیز مهدی هستند:

[۱] این بابویه، محمد بن علی (شیخ صدوق)، عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص ۶۹، ح ۳۶.

ولی فقط از آخرین پیشوا به مهدی یاد شده است.

[۲] صنعانی، عبدالرزاق بن همام، المصنف، ج ۱۱، ص ۳۷۲، ح ۲۰۷۷۳.

[۳] ابن ماجه، محمد بن یزید، سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۳۶۷، ح ۴۰۸۵.

[۴] ابن ماجه، محمد بن یزید، سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۳۶۷، ح ۴۰۸۶.

[۵] ابن ماجه، محمد بن یزید، سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۳۶۸، ح ۴۰۸۷.

[۶] ابن ماجه، محمد بن یزید، سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۳۶۸، ح ۴۰۸۸.

[۷] ابوداود سجستانی، سلیمان بن اشعث، سنن ابوداود، ج ۴، ص ۱۰۷، ح ۲۴۸۵.

مشخصات امام زمان

امام مهدی، دوازدهمین و آخرین جانشین رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) از سلسله امامان معصوم (علیهم السلام) و فرزند امام حسن عسکری (علیه السلام) می باشد که بعد از شهادت پدر بزرگوارشان، به دلایلی دارای دو غیبت صغری و غیبت کبری می باشد.

غیبت صغری ایشان ۶۹ سال طول کشید و در این مدت به واسطه نواب اربعه با مردم در ارتباط بودند.

غیبت کبری از سال ۳۲۹ قمری شروع شده و تا امروز ادامه دارد و آن حضرت تا روزی که از سوی خداوند متعال انز ظهور کسب نمایند، با شیوه های خاص و از پس پرده غیب به رتق و فتق امور مردم و دستگیری از نیازمندان می پردازند.

در روایت معتبر شیعه برای ظهور آن حضرت در آخر الزمان، نشانه ها و علائم حتمی و غیر حتمی و شرایط خاص ذکر شده که هر کدام دارای حکمت مخصوص می باشند.

همچنین در منابع معتبر شیعه و سنی - با اختلافاتی در شخصی و نوعی دانستن مهدی آخر الزمان - برای وقایع بعد از ظهور نیز مطالبی ذکر شده است.

فقهاء شیعه از تطبیق آن وجود مقدس با هر فردی به شدت منع کرده و دستور به تکذیب مذعیان دروغین مهدویت داده اند.

حکم زیارت امام زمان

زیارت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در هر زمان و هر جا به ویژه در سامرا و در سرداب مقدس و دعا برای تعجیل در ظهور آن حضرت مستحب است.

[۱] عاملی، شهید اول، محمد بن مکی، الدروس الشریعیة فی فقه الإمامیة، ج ۲، ص ۱۶.

[۲] نجفی جوهری، محسن، جواهر الکلام، ج ۲۰، ص ۱۰۰.

حکم دعا در انتظار فرج

انتظار فرج حضرت،

[۱] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.

دعا کردن و صدقه دادن برای سلامتی و نیز دعا برای چیر شدن آن امام بر کافران، ملحدان و منافقان

[۲] سیوطی، منتهی الامال، ج ۲، ص ۸۱۰.

استحب دارد.

همچنین به جا آوردن اعمال عبادی مانند نماز و حج برای ایشان استحب دارد.

حکم قیام هنگام شنیدن لقب قائم

برخاستن از جای خود هنگام بردن یا شنیدن نام‌های آن حضرت به ویژه لقب مبارک «قائم» و نهادن دست راست بر سر در این هنگام و خواندن دعای وارد، از مستحبات است. [۱۷] سیوطی، منتهی الآمال، ج ۲، ص ۸۱۱-۸۱۳.

رفتار و سیرت حضرت مهدی

چون سیرت حضرت مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) می‌تواند سرمشق و نمونه خوبی برای ما باشد، درباره هر یک از آن‌ها به اختصار توضیح می‌دهیم.

← سیرت دینی

حضرت مهدی در برابر جلال خداوند بسیار خاشع و فروتن است. همچون عقاب، بال خویش فرو می‌گشاید، سر به زیر می‌اندازد و از او ج آسمان فرو می‌آید. بدین‌سان، خدا و عظمت خدا در وجودش متجلی بوده، و همه هستی او را در خود فرو برده است. [۱۸] [نجم‌الدین عکبری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۸۰.](#)

← سیرت خلقی

حضرت مهدی صاحب حشمت، سکینه و وقار است، جامه‌هایی درشت‌نک و خشن می‌پوشد، نان جو می‌خورد و علم و حلم او از همه مردمان بیشتر است، همنام پیامبر است و خلق و خلق مجدی دارد. در جهان با مشعل فروزان هدایت، سیر کرده و مانند صالحان زیست می‌کند. [۱۹] [نجم‌الدین عکبری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۸۱-۲۸۲.](#)
[۲۰] [نجم‌الدین عکبری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۳۰۰.](#)
[۲۱] [نجم‌الدین عکبری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۶۶.](#)

← سیرت عملی

حضرت مهدی بخشنده است، به گونه‌ای که بی‌دریغ، اموال به این و آن می‌دهد. با عمال و کارگزاران و مأموران دولت خویش بسیار سختگیر و با ناتوانان و مستمندان، بسیار دل‌رحم و مهربان است. در رفتار، چنان است که گویی با دست خود، کره و عسل به دهان مسکینان می‌گذارد. [۲۲] [نجم‌الدین عکبری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۷۶-۲۷۷.](#)
با آمدنش کینه از دل‌ها می‌رود و همه‌جا را آسایش و امنیت فرا می‌گیرد. و «می‌نهد میزان عدل را در بین مردم، پس احدی به احدی ظلم نکند». [۲۳] [مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۲.](#)

← سیرت انقلابی

حضرت مهدی حق هر خوداری را باز پس گرفته و به او می‌دهد، حتی اگر حق، زیر دندان انسان متجاوز و غاصب باشد از آن بیرون کشیده و به صاحب حق باز می‌گرداند. [۲۴] [نجم‌الدین عکبری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۷۹.](#)
در راه اجرای حکم خدا و استقرار دین خدا، به سخن کسی گوش نداده و نکوهش احدی را نمی‌شنود. [۲۵] [مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.](#)

← سیرت سیاسی

به‌هنگام حکومت مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف)، حکومت جباران و مستکبران و نفوذ سیاسی منافقان و خائن‌ان نابود شده، [شهر مکه](#)، [قبله](#) مسلمین و مرکز حرکت انقلابی حضرت مهدی می‌شود. نخستین افراد با قیام او در مکه گرد هم آمده، به او می‌پیوندند. [۲۶] [نجم‌الدین عکبری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۵۲.](#)

← سیرت تربیتی

در روزگار آن حضرت، قدرت عقلی توده‌ها تمرکز یافته و مهدی به تأیید الهی، مردمان را به [کمال](#) می‌رساند و در همگان فرزاندگی پدید می‌آورد. [۲۷] [کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۱، کتاب العقل، ص ۲۵، ج ۲۱.](#)
چون مهدی قیام کند زمینی نمی‌ماند، مگر این‌که در آنجا گلاب‌تنگ مجدی: [أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ](#)، بلند می‌شود. [۲۸] [مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۰.](#)

عدالت مهدی چنان است که در حکومت او بر هیچ کس و هیچ چیز، هیچ‌گونه ستمی روا داشته نمی‌شود. نخستین نشانه عدل او سخنان سخنگویان حکومت اوست که در مکه فریاد می‌زنند: «هر کس نماز فریضه خویش را در کنار **حجر الاسود** و محل طواف خوانده است و اکنون می‌خواهد نماز نافله بخواند، به کناری رود، تا حق کسی پایمال نگردد و هر کس می‌خواهد نماز فریضه بخواند بیاید و بخواند»

[۱۹] کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۴، ص ۴۲۷.

هیچ جای زمین باقی نمی‌ماند، مگر آن‌که از برکت عدل و احسان او فیض می‌برد و زنده می‌شود، حتی جانوران و گیاهان نیز از این برکت و عدالت بهره‌مند می‌شوند. و «عدالت او درون خانه‌ها خواهد رفت مانند این که سرما و گرما داخل آن می‌شود»

[۲۰] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۲.

← سیرت مالی

همه اموال جهان در نزد مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) گرد می‌آید، آنچه در دل زمین است و آنچه بر روی زمین است. آن‌گاه مهدی به مردم می‌گوید: «ببایید! و این اموال را بگیرید! این‌ها همان چیزهایی است که برای به دست آوردن آن‌ها، قطع رجم کردید و خویشان خود را رنجاندید، خون‌های به نلحق ریختید و مرتکب گناهان شدید. ببایید و بگیرید! سپس دست عطا می‌گشاید، چنان‌که تا آن روز، کسی آن‌چنان بخششی در اموال نکرده باشد».

[۲۱] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹.

← سیرت اصلاحی

حضرت مهدی فریادرسی است که از جانب خداوند آمده تا به فریاد مردم برسد. در روزگار او، همگان در رفاه و آسایش به نعمتی بی‌مانند دست می‌یابند، حتی چهارپایان نیز فراوان شده و با دیگر جانوران با خوشی و آسودگی زندگی می‌کنند، گیاهان بسیار می‌رویند و آب نهرها فراوان شده و گنج‌ها، دغینه‌ها و دیگر معادن زمین استخراج می‌شود. آتش فتنه‌ها و آشوب‌ها خاموش شده و جنگ و شبیخون و غارتگری از میان می‌رود. در جهان ویرانه‌های باقی نمی‌ماند، مگر آن که مهدی آن‌جا را آباد می‌سازد.

[۲۲] نجم‌الدین عسکری، جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۶۴.

[۲۳] نجم‌الدین عسکری، جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۷۵.

[۲۴] نجم‌الدین عسکری، جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۷۷.

[۲۵] نجم‌الدین عسکری، جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۸۷ - ۲۸۸.

[۲۶] نجم‌الدین عسکری، جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۳۱۱.

[۲۷] نجم‌الدین عسکری، جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۲، ص ۱۱.

← سیرت قضایی

در حکومت مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) احکام و قضاوت‌ها کاملاً عادلانه بوده و سرسوزنی **ظلم** و بیداد به کسی نشده و هیچ رنج و محنتی بر دلی نمی‌نشیند. حضرت مهدی بر طبق احکام خالص دینی (بدون توجه به آرا و افکار دیگران) حکم و حکومت می‌کند، میزان عدل را در میان مردم می‌نهد و بدین‌گونه، هیچ کس نمی‌تواند به دیگری ستم کند.

[۲۸] نجم‌الدین عسکری، جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۸۰ - ۲۸۴.

شیخ مفید می‌گوید: چون قائم آل محمد قیام کند، مانند **حضرت داود (علیه‌السلام)** بر حسب باطن، بی‌هیچ نیازی به شاهد، حکم و قضاوت می‌کند، خداوند حکم را به او الهام کرده و او بر طبق الهام الهی حکم می‌راند. حضرت مهدی نقشه‌های پنهان هر گروه را می‌داند و به آن‌ها می‌گوید: مهدی دوست و دشمن خود را با نگاه می‌شناسد.

[۲۹] شیخ مفید، محمد بن محمد، الارشاد، ج ۲، ص ۳۳۱.

[۳۰] شیخ مفید، محمد بن محمد، الارشاد، ج ۲، ص ۳۸۴.

[۳۱] شیخ مفید، محمد بن محمد، الارشاد، ج ۲، ص ۳۸۶.

خصوصیت یاران

در روایت، و ویژگی‌های زیادی برای یاران آن حضرت شمرده شده که برخی مربوط به ویژگی‌ها و صفات ظاهری و جسمانی است و برخی دیگر مربوط به خصایل اخلاقی و روحی.

← خصایص روحی

(۱) شاید بتوان گفت: که مهم‌ترین ویژگی یاران امام (علیه‌السلام) این است که آن‌ها مصداق کامل «اولیاء الله» (دوستان خدا) هستند. در **قرآن کریم** می‌فرماید: «أُولَئِكَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»

[۳۲] یونس/سور ۱۰، آیه ۶۲.

آگاه باشید که بر دوستان خدا بی‌نیست و غمگین نمی‌شوند» این‌که کسی از هیچ چیز ترسی به دل راه ندهد و اندوهگین نشود تنها زمانی امکان‌پذیر است که جز خدا نبیند و جز به او نیندیشد. این اوج کمال انمی و بالاترین مرتبه‌ای است که یک انسان می‌تواند بدان دست یابد.

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: «خوشا به حال شیعیان قائم که در زمان غیبتش منتظر ظهور او و فرمان‌بردارش هستند، آنان اولیای خدا هستند، همان‌ها که نه ترس آن‌ها را فرا

می‌گیرد و نه اندوهگین می‌شوند.»

[۳۲] ابن بابویه، محمد بن علی (شیخ صدوق)، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۵۷.

۲) یاران قائم همچنان که در بالاترین درجه تقوا و پرهیزکاری قرار دارند، از نظر کمال علمی نیز در بالاترین درجه قرار گرفته و از جام حکمت الهی و معرفت دینی، چنان‌که باید، سیراب شده‌اند. حضرت علی (علیه‌السلام) در این باره می‌فرماید: «... پس گروهی در آن فتنه‌ها صبیقلی می‌شوند، مانند صیقل دادن آهنگر شمشیر را، دیده‌های آن‌ها به نور قرآن جلا داده و تفسیر در گوش‌هایشان جا گرفته‌شود. در شب، جام حکمت را به آن‌ها بنوشانند بعد از این که در بامداد هم نوشیده باشند.»

[۳۳] ابن ابی‌الحدیث، شرح نهج البلاغه، خطبه ۱۵۰، ج ۹، ص ۱۲۶.

خلاصه این‌که یاران قائم در چنان مرتبه‌ای از زهد و تقوا و علم و معرفت قرار دارند که همه کائنات در برابر آن‌ها سر تسلیم فرود می‌آورند و زمین و آسمان به وجود آن‌ها افتخار می‌کند. امام باقر (علیه‌السلام) می‌فرماید: «گویی که یاران قائم را می‌بینم که شرق و غرب (جهان را) در نور دیده‌اند. همه چیز در برابر آن‌ها سر تسلیم فرود می‌آورد حتی درنگن زمین و آسمان به دنبال خشنود ساختن آن‌ها هستند. قطعه‌ای از زمین به قطعه دیگر مباحثت کرده و می‌گوید: امروز مردی از یاران قائم از من گذر کرده است.»

[۳۴] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.

← ویژگی‌های جسمانی

یاران مهدی (علیه‌السلام) از نظر صفت جسمی و نیروی بدنی سرآمد روزگار بوده و کسی را یارای مقابله با آن‌ها نیست. امام صادق (علیه‌السلام) در وصف توان بدنی یاران قائم می‌فرماید: «حضرت لوط (علیه‌السلام) که می‌فرمود: «ای کاش در برابر شما قدرتی می‌داشتم یا می‌توانستم به تکیه‌گاهی استوار پناه ببرم.»

[۳۵] هود/سوره ۱۱، آیه ۸۰.

«در آرزوی نیرو و توان قائم (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) و به یاد قدرت و استواری یاران او بود، زیرا به هر کدام از آن‌ها قدرت چهل مرد داده شده و قلب آن‌ها محکم‌تر از پاره‌های آهن است. اگر به کوه‌هایی از آهن برخورد کنند آن‌ها را از جا بر می‌کنند و شمشیرهای آنان از حرکت باز نمی‌ایستد، مگر زمانی که خداوند (عزوجل)، خشنود شود.»

[۳۶] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.

← تعداد یاران

قول مشهور این است که تعداد یاران امام عصر ۳۱۳ نفر هستند که در روایت‌های متعددی به آن اشاره شده است. در روایتی «مفضل بن عمر» از امام صادق (علیه‌السلام) چنین نقل کرده است: «مثل این است که قائم (علیه‌السلام) را بر منبر مسجد کوفه می‌بینیم، در حالی که ۳۱۳ مرد، به عدد اهل بدر گرد او را گرفته‌اند. آن‌ها مردان جنگاور و حاکمان خدا در زمین او و بر خلق اویند.»

[۳۸] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۶، ج ۴۲.

با توجه به روایت دیگر به این نتیجه می‌رسیم که یاران آن حضرت منحصر به تعداد یاد شده نبوده و این تعداد کسانی هستند که از آغاز حرکت حضرت مهدی ایشان را همراهی می‌کنند، اما به تدریج بر این تعداد افزوده می‌شود. البته ناگفته نماند که این ۳۱۳ نفر به دلیل خصایل برجسته‌ای که دارند نقش فرماندهی و رهبری را در لشکر آن حضرت به عهده دارند.

[۳۹] خلیل منتظر قائم، موعود، ش ۹، ص ۳۴.

در روایتی ابوبصیر از امام صادق (علیه‌السلام) چنین نقل کرده است: «قائم از مکه خارج نمی‌شود، مگر زمانی که تعداد کسانی که به گرد او جمع آمده‌اند، تکمیل شود. پرسیدم: این تعداد چند نفر است؟ آن حضرت فرمود: دو هزار نفر، جبرئیل در سمت راست او و میکائیل در سمت چپ او حرکت می‌کند و ...»

[۴۰] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۷ - ۳۶۸، ج ۱۵۲.

خصوصیت جامعه موعود

حکومت جهانی موعود را از دو منظر می‌توان مطالعه کرد:

۱) به عنوان آرمانی دور دست که باید در انتظار تحقق آن باشیم، که در آن صورت، هیچ تأثیری در واقعیت‌های موجود جامعه ندارد.

۲) به عنوان الگویی واقعی برای سامان‌بخشی به وضع موجود و هدف معینی که توان جهت‌بخشی به حرکت‌های اجتماعی ما را دارد، اگرچه تحقق کامل آن در زمان حضرت بقیه‌الله صورت می‌گیرد.

البته ما نباید همه مشخصه‌های بیان شده در مورد حکومت مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) را فقط ترسیم‌کننده وضعیت آینده جهان بدانیم، بلکه باید این فرهنگ را در تمام عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، جامعه خود پیاده کنیم و این نوعی الگوپذیری از قیام عدالت‌گستر است. برای دستیابی به این مهم به برخی ویژگی‌هایی که در روایت برای حکومت جهانی امام غایب شمرده شده است، اشاره می‌کنیم.

← ساده‌زیستی کارگزاران حکومت

عنایت به بعضی از روایات، تصویر بسیار روشنی از شیوه زندگی حکمران سراسر عالم به ما می‌دهد.

امام صادق (علیه‌السلام) فرمود: «به چه مالک درباره خروج قائم تعجب می‌طلبید؟ به خدا سوگند، او جامه درشت می‌پوشد و خوراک خشک و ناگوار می‌خورد.»

[۴۱] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.

اصولاً پذیرفتن مسئولیت حکومت مردم تعهد مضاعفی را بر عهده پذیرنده این مسئولیت می‌آورد و او را ناچار می‌سازد که زندگانی خویش را با ضعیف‌ترین طبقات اجتماع هماهنگ سازد تا در آن‌ها را با تمام وجود احساس کرده و همت خویش را صرف بهبود آلام آن‌ها کند. روایت زیر، رسالت سنگین پیشوایان و کارگزاران جامعه عدل اسلامی را به خوبی بیان می‌کند:

«روزی یکی از یاران امیر المؤمنین (علیه‌السلام) عرض کرد: ای امیر مؤمنان! چرا باید تو در این پوشاک زبر تن آزار باشی و خوراک ساده میل کنی؟ فرمود:

خدا بر پیشوایان دادگر واجب فرموده خود را با مردم ناتوان برابر نهند تا مستمندی، تنگدست را به هیجان نیوردد و به طغیان وا ندارد.»
[۵۲] این ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۱، ص ۳۲.

← قاطعیت با کارگزاران

یکی از ویژگی‌های مهم دولت جهانی امام مهدی سختگیری و قاطعیت درباره کارگزاران، مجریان امور و برخورد شدید با متخلفان است. در روایت زیر درباره قاطعیت و سازش‌ناپذیری حضرت ولی عصر در مقابل کارگزاران و ملاطفت و مهربانی آن حضرت با بیچارگان و مستمندان چنین آمده است: «امام مهدی (علیه‌السلام) بخشنده است، او درباره عمل، کارگزاران و مأموران دولت‌خویش بسیار سختگیر است و با ناتوانان و مستمندان بسیار دل‌رحم و مهربان.»

← تأمین رفاه اقتصادی مردم

در زمان حکومت امام مهدی، رفاه اقتصادی و آسایش معیشتی بر تمام بخش‌ها و زوایای زندگی بشر پرتو می‌افکند و انسان‌ها آسوده‌مخاطر از مشکلات روزمره می‌توانند به سازندگی معنوی خود بپردازند. امام علی (علیه‌السلام) در این باره می‌فرماید: «بدانید اگر شما از طلوع‌کننده شرق امام مهدی پیروی کنید، شما را به آیین پیامبر در آورد ... تا از رنج طلب و ظلم (در راه دستیابی به امور زندگی) آسوده شوید و بار سنگین (زندگی) را از شانه‌هایتان بر زمین نهید.»

[۵۳] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۱.

← گسترش عدالت و مساوات

عدالت مهدی آن‌چنان فراگیر و گسترده است که حتی به درون خانه‌ها نیز نفوذ کرده و روابط خصوصی افراد خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهد، کاری که از عهده هیچ نظام حقوقی بر نمی‌آید. امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: «به (خدا) سوگند مهدی عدالتش را تا آخرین زوایای خانه‌های مردم وارد می‌کند، همچنان که سرما و گرما وارد خانه ما می‌شود.»

[۵۴] مجلسی، محمد بن یعقوب، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۲.

در روایت دیگر از امام باقر (علیه‌السلام) درباره شمول عدالت صاحب الزمان آمده است: «امام قائم (اموال را) برابر تقسیم می‌کند و میان مردم نیکوکار و بدکار به عدالت رفتار می‌نماید.»

[۵۵] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹.

عناوین مرتبط

امام علی (علیه‌السلام) • امام حسن (علیه‌السلام) • امام حسین (علیه‌السلام) • امام سجاد (علیه‌السلام) • امام محمد باقر (علیه‌السلام) • امام صادق (علیه‌السلام) • امام کاظم (علیه‌السلام) • امام رضا (علیه‌السلام) • امام جواد (علیه‌السلام) • امام هادی (علیه‌السلام) • امام حسن عسکری (علیه‌السلام).

پانویس

۱. ↑ شیخ مفید، محمد بن محمد، الارشاد، ج ۲، ص ۳۸۳، ح ۲.
۲. ↑ ابن بابویه، محمد بن علی (شیخ صدوق)، علل الشرائع، ج ۱، ص ۱۶۱، ح ۳.
۳. ↑ نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبة، ص ۲۳۷، ح ۲۶.
۴. ↑ شیخ طوسی، محمد بن حسن، الغیبة، ص ۴۷۱.
۵. ↑ نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبة، ص ۲۳۷، ح ۲۶.
۶. ↑ ابن بابویه، محمد بن علی (شیخ صدوق)، عیون اخبار الرضا (علیه‌السلام)، ج ۲، ص ۶۹، ح ۳۶.
۷. ↑ صنعانی، عبدالرزاق بن همام، المصنف، ج ۱۱، ص ۳۷۲، ح ۲۰۷۷۳.
۸. ↑ ابن‌مجا، محمد بن یزید، سنن ابن‌مجا، ج ۲، ص ۱۳۶۷، ح ۴۰۸۵.
۹. ↑ ابن‌مجا، محمد بن یزید، سنن ابن‌مجا، ج ۲، ص ۱۳۶۷، ح ۴۰۸۶.
۱۰. ↑ ابن‌مجا، محمد بن یزید، سنن ابن‌مجا، ج ۲، ص ۱۳۶۸، ح ۴۰۸۷.
۱۱. ↑ ابن‌مجا، محمد بن یزید، سنن ابن‌مجا، ج ۲، ص ۱۳۶۸، ح ۴۰۸۸.
۱۲. ↑ ابوداود سجستانی، سلیمان بن اشعث، سنن ابوداود، ج ۴، ص ۱۰۷، ح ۲۴۸۵.
۱۳. ↑ عاملی، شهید اول، محمد بن مکی، الدروس الشرعیة فی فقه الإمامیة، ج ۲، ص ۱۶.
۱۴. ↑ نجفی جوهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۰، ص ۱۰۰.
۱۵. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.
۱۶. ↑ سیوطی، منتهی الآمال، ج ۲، ص ۸۱۰.
۱۷. ↑ سیوطی، منتهی الآمال، ج ۲، ص ۸۱۱-۸۱۳.
۱۸. ↑ نجم‌الدین عکبری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۸۰.
۱۹. ↑ نجم‌الدین عکبری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۸۱-۲۸۲.

۲۱. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۴۶۶.
۲۲. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۷۶ - ۲۷۷.
۲۳. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۲.
۲۴. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۷۹.
۲۵. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.
۲۶. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۵۲.
۲۷. [↑](#) کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۱، کتاب العقل، ص ۲۵، ح ۲۱.
۲۸. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۰.
۲۹. [↑](#) کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۴، ص ۴۲۷.
۳۰. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۲.
۳۱. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹.
۳۲. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۶۴.
۳۳. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۷۵.
۳۴. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۷۷.
۳۵. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۸۷ - ۲۸۸.
۳۶. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۳۱۱.
۳۷. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۲، ص ۱۱.
۳۸. [↑](#) نجم‌الدین عکسری، جعفر بن محمد، المهدي الموعود، ج ۱، ص ۲۸۰ - ۲۸۴.
۳۹. [↑](#) شیخ مفید، محمد بن محمد، الارشاد، ج ۲، ص ۳۳۱.
۴۰. [↑](#) شیخ مفید، محمد بن محمد، الارشاد، ج ۲، ص ۳۸۴.
۴۱. [↑](#) شیخ مفید، محمد بن محمد، الارشاد، ج ۲، ص ۳۸۶.
۴۲. [↑](#) یونس/سور ۱۰۵، آیه ۶۲.
۴۳. [↑](#) ابن بابویه، محمد بن علی (شیخ صدوق)، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۵۷.
۴۴. [↑](#) ابن ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، خطبه ۱۵۰، ج ۹، ص ۱۲۶.
۴۵. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.
۴۶. [↑](#) هود/سور ۱۱، آیه ۸۰.
۴۷. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.
۴۸. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۶، ح ۴۲.
۴۹. [↑](#) خلیل منظر قائم، موعود، ش ۹، ص ۳۴.
۵۰. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۷ - ۳۶۸، ح ۱۵۲.
۵۱. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.
۵۲. [↑](#) ابن ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۱، ص ۳۲.
۵۳. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۱.
۵۴. [↑](#) مجلسی، محمد بن یعقوب، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۲.
۵۵. [↑](#) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹.

منبع

- سلیمان، خامر اد، فرهنگ‌نامه مهدویت، ص ۴۳۰، برگرفته از مقاله «امام مهدی».
- فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت (علیهم‌السلام)، برگرفته از مقاله «امام زامن» ج ۱، ص ۶۸۳.
- سایت دانش‌نامه موضوعی قرآن، برگرفته از مقاله «امام مهدی علیه‌السلام»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۵/۱۰/۱۲.